

בביאור מידת הטהרה

הרמב"ם אומר על פעולות החומר, שאדם צריך שכל דבר שהוא אוכל ושותה יהיה רק מה שבריא לגופו ולנפשו.

זה יפה מאוד, אבל זו עבודת עצמו - לא עבודת ה'. האדם לא מתדרדר, אבל זה עדיין רגע חומרי. יש לנו הרבה רגעים כאלו בחיים, שאנחנו עושים מה שצריך ונהנים.

אבל יש שלב שאדם מרגיש קושי מכך שיש לו חלקים ביום שלא קשורים לעבודת ה'. הטהרה היא הרצון למכלול, לאחדות בחיים. הפרישות היא רצון שלא תהיינה סתירות - מצד אחד להיות נקי ומצד שני נהנתן (במבט שני תראה שזה סותר). טהרה זה מעבר, זה רצון להיות כל כולך אישיות אחת. יש באדם באמת שתי אישיות, הטהרה היא השלב שבו אדם רוצה להיות איש אחד ממש.

לכן אומר דוד "לב טהור ברא לי" - לב זו אישיות. תברא לי את האישיות מחדש! אם עד עכשיו הייתי שניים, אני רוצה שתברא לי לב אחד, שלא יהיה שניים.

זו התחלת הפרידה מהיצר הרע. עד עכשיו לא נפרדנו מהיצר הרע, רק הגבלנו אותו. זהירות, נקיות, פרישות. אבל הטהרה זה השלב שבו אדם אומר די, אני לא רוצה שהיצר הרע יהיה פה. צריך לדעת ששורש היצר הרע לא מתחיל בעולם החומרי אלא בעולם המחשבתי. היצר הרע מתחיל במוח, בדעת של האדם. כל עוד אנחנו לא פותרים את סוגיית המחשבות, אנחנו עדיין מפוצלים. יש לנו שתי אישיותות בתוכנו.

הדרך לעקור מהשורש את היצר הרע היא לרדת לעומק המחשבות. זה הכל במחשבה, בדעת של האדם. הכוונה, עולם המחשבה - האם היא הנאה, או הטוב שיוצא מהמעשה? בעולם שלנו, יש בתוך המוח הנחת יסוד חזקה מאוד, שאומרת שצרכים להרוויח. אנחנו לא מסוגלים לחיות חיים שאין בהם שום רווחים. המוח שלנו חושב בצורה רווחית, אם אין רווח זה מציק לו. זו בעיה במוח, לא בגוף. המוח שלנו רוצה רווחים, הרצון הזה גורם קושי להתרכז במחשבה אחת. על כל דבר שאני אעשה, מיד תצטרף מחשבה מתלווית - מחשבת הרווח. זה ערך מוסף, אי אפשר בלעדיה. המחשבה הרווחית הופכת אותנו לאנשים כפולים. כל אחד מאתנו סובל מכפילות בגלל המחשבה הרווחית. ברמה הכי בסיסית - הנאה. אדם עושה דברים בשביל הנאה.

הרמב"ם אומר, שאדם שרוצה להיות אחד לא שואל אם הוא נהנה אלא אם הדבר שהוא לקח מועיל. אנחנו לא אוהבים לסבול, אנחנו לא יכולים לעשות דברים בלי כוונות רווח. לכן אנחנו כפולים, תמיד ישנה הכוונה העיקרית וכוונת המשנה.

על זה אומר שלמה, בכל דרכיך דעהו. גם כשאתה עוסק בענייניך, שתהיה מחשבה אחת, מטרה אחת לכל המעשים. זה נקרא יישר אורחותיך, שהכל בסוף מתחבר לקו אחד, שקו אחד שוזר את כל מה שאתה עושה. בזה אדם מתחיל להיות דומה לקב"ה.

הרובד הראשון הוא טהרת המחשבה במעשים הגופניים. אבל זה רק ההתחלה, זה הרובד שכוונת הרווח יותר ניכרת בו. אתה רוצה להרוויח: כסף, הנאה וכו'.

היצר הרע אומר לך שאם אתה לא מרוויח אתה בסכנה. היצר הרע מפעיל את כל האזעקות. הסכנה הגדולה ביותר מבחינת היצר הרע היא שאדם יפסיק להרוויח, הוא עלול להיות מפסידן, פראייר. זה הדבר הכי מסוכן בעולם מבחינת היצר. אנשים לא מוכנים להיות בצד המפסיד.

גם מבוגרים שמשחקים משחקים - קשה להם להפסיד. מה אכפת להם? זה משחק. לא, קשה להם, אתה מפסיד שווה אתה בסכנה.

המון החלטות שלנו בחיים הם סביב זה. אתה מפסיד - אתה בסכנה.

זה היצר הרע, הפחד להפסיד. זה היצר הרע הכי חזק. לכן אדם רוצה להיות בצד של המנצחים.

זו אובססיה, האדם חייב להיות מצליח. זה משהו עמוק מאוד: זה לא רק ההנאה החומרית, זה הרווח.

הטענה החזקה של היצר הרע היא שאי אפשר בלי רווחים. מה יניע את האדם בחיים? העולם חייב להיות בנוי על רווחים. אם אתה רוצה להיות טהרן אתה תישאר עני, כך הוא טוען.

בענייני העולם הזה היצר הרע ברור לנו. החידוש של הרמח"ל הוא שהיצר הרע מסתובב גם בענייני עבודת ה'. אובססיה הרווח נשארת, היא עמוקה מאוד: כבוד, הערכה, תחושת עליונות, מציאת חן וכו'.

חיפוש הרווח הזה הוא לא שלילי, אבל הוא לא יכול להיות שותף לעבודת ה'. זה אומר שאתה הנושא, אתה עדיין כפול - יש דברים שאתה עושה כי ה' אמר ויש דברים שאתה עושה כי אתה מרויח. אין איסור, אתה ישר, אתה לא נהנתן. מותר לך להרויח. אבל זו לא עבודת ה'!

אלא אם אתה לאט לאט אומר שאתה לא מחפש רווחים. (בשלבם הקודמים יותר חשוב שאדם ישמר ולא יעשה מצוות, המניעים פחות חשובים).

התייעץ איתי בחור שהפריע לו שחברים שלו עושים הרבה דברים בשביל לעשות רושם, שזה מאוד צורם לו. אמרתי לו שיעזוב אותם, הם עושים דברים טובים. המעשה הוא בעל ערך עצמי, צריך מאוד להיזהר לא למחוק אותו!

הרב קוק כותב במידות ראי"ה, שלפעמים נכנסת מחשבה לאדם שבאה מהטהרה. הוא רואה שהוא לא מספיק טהור במניעים שלו, אז הוא חושב שהוא לא עושים דברים טובים. הרב קוק אומר שזה שטות. אדם יכול להיות עצלן ממניעים של טהרה, לא לעשות מצוות כי הוא רואה שיש מניעים פסולים. זו טעות, טהרה היא מדרגה. גם אם אתה לא במניעים הכי טהורים, צריך להיזהר מעבירות ולקיים מצוות. אדם שלא ממצה את הכשרונות שלו מתוך טהרה - זו טעות. הטהרה היא מדרגה שצריך להיזהר מאוד שלא תפגע בדברים החיוביים שנעשים. היא לא באה לפגוע בכל הדברים החיוביים והנורמליים, היא באה להוסיף עוד רמה באישיות.

אם זה פוגע, אם רואים שהכלכלה נעצרת בגלל הטהרה - זה רע מאוד.

להיות בלי כוונות רווח בכלל - זו מדרגה מאוד גבוהה.

לכן, כמו ששייכת טהרה במעשים הגופניים, כך גם במקום היותר עמוק של היצר - טהרה במעשים הטובים, שלא יהיו שייכים ליצר. גם במעשים הטובים יש חלוקה למעשים בשביל ה' ובשביל היצר. יש רצון ה' ויש רווח.

המחשבה הקטנה הזו היא המחשבה שהיצר הרע לוקח לעצמו. הנה, אנחנו עדיין כפולים. וורט לפרשת וישב: יוסף עומד בניסיון מאוד קשה עם אשת פוטיפר. יש שם שלשלת על וימאן. בעלי המוסר אמרו שיוסף היה צריך להאבק עם היצר הרע, ואחרי שהוא ניצח את היצר הוא אמר לעצמו שהוא כזה צדיק והנה אנשים יאמרו שהוא צדיק, ואז הוא נלחם במחשבה הזו - אז היה לו עוד מאבק. ואז הוא ניצח את המחשבה הזו, ואז היתה לו עוד מחשבה מעין זו: הנה, אני כזה ענוותן, תראה כמה צדיק אני. אז הוא נכנס לעוד שלשלת.

היצר הרע לא מוכן לוותר, הוא מחפש רווח כל שהוא, קטן ככל שיהיה. אי אפשר בלי רווח. זה נקרא לא לשמה, שיש מאבק עם כוונות הרווח.

אנשים עושים מעשים טובים ורוצים שיזכירו את השם שלהם, נהנים מהערכה או מהמחשבה שלהם על עצמם שהם אנשים טובים.

המדרגה הראשונה שעליה מדבר הרמח"ל היא רמאות לשמה, שאדם עובד רק את עצמו ולא את ה', שהוא לוקח את עבודת ה' ומשתמש בה בשביל עצמו. זה ממש מעילה בקודשים! מילא אם אתה לא עובד ה', אבל לקחת את העולם הערכי ולעשות ממנו שקר אחד גדול - אז הכל לא שווה כלום.

אבל המצב היותר נפוץ הוא עבודה על מנת לקבל פרס. לא כל העבודה שלו היא בשביל זה, אבל הוא רוצה פרסה.

טוב, תן ליצר הרע את המס שלו, אבל העיקר שתקיים מצוות. זו עדיין לא שלמות - יש מעשים שאתה עושה בתוך המצוות שלך שלא שייכים לעבודת ה'. אתה עדיין שניים, אתה לא שלם! אתה חצוי.

זו תערובת, היצר הרע מעורבב לנו בלב, מחפש רווחים.

לפעמים אדם הולך ועושה מצווה לשמה, ואיך שהוא בא לעולם המעשה, כשהוא מעביר את המצווה לביצוע - מיד נטפל אליו חשבון: שישבחו אותו, שהוא יקבל שכר. גם אם הוא לא מתכוון, למפרע זה משמח אותו. זה אפילו מניע את השאיפות שלו, זה מחזק אותו.

ביתו של ר' חנניא בן תרדיון הלכה בצורה צנועה, וכשהיא שמעה שמשבחים את הצניעות שלה היא נעשתה יותר צנועה. ה' דן אותה לחובה על זה, ה' מדקדק עם צדיקים.

ודאי תהיי יותר צנועה, אבל זו לא המדרגה העליונה. המדרגה העליונה היא שאין רווחים, זו ממש מדרגת חסידים.

זה בטל ברוב, מותר, אבל זו תערובת עדיין. על אדם כזה אי אפשר להתלונן, אבל זה לא טהור. בעולם הזה הצד הנמוך עדיין נמצא, מחפש לקצור רווחים.

השיחה נערכה לפישטחיות הבנתו של העורך,
וכל טעות או חסרון יש לתלות בעורך בלבד.